

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Palotaforradalom az Akadémiában*

Forrás:

Pesti Napló

Pap.

(Hely)

1920 XI/18

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Ol)

Osztályozás

Tárgy

061

Hely

Idő

"1920"

Személy

Palotaforradalom az Akadémiában

Az akadémikusok kitesékelték Heinrich Gusztávot a főtitkári székéből — Háziur lesz az Akadémia új főtitkára

(Saját tudóstónktól.) Még a mostani izgalmas időkben is példátlan dologt műveltek egyébként szelid és többnyire öszhaju akadémikusaink: összeesküvést szőttek heteken keresztül nagy titokban, palotaforradalmat szerveztek, sőt mi több, a forradalmat végre is hajtották, még pedig eredménnyel, amennyiben Heinrich Gusztáv, az Akadémiának életfogytáig megválasztott főtitkára, aki ellen az összeesküvés irányult, *tegnap reggel óta nem főtitkára immár az Akadémiának.* Az agilis frakció utolsó ostromának nyomása alatt *tegnap reggel írásban lemondott főtitkári állásáról, amelyre 1905-ben életfogytáig választották meg.*

A mozgalmat tudomásunk szerint az agg és eleven Szily Kálmán szervezte, az Akadémia főkönyvtárosa, aki annak idején *elődje volt* Heinrich Gusztávnak a főtitkári székben s most immár jó ideje nem érezte jól magát *egy házban*, illetve egy hivatalban a szintén agg, de szintén eleven Heinrich Gusztávval. Hogy voltaképpen mi az oka az egész akciónak, azt egyelőre nem sikerült megállapítanunk. Tény az, hogy ebben a nevezetes levélben, amelyet alább közlünk szó szerinti szövegében, „a főtitkári hivatalban uralkodó viszonyok”-ról és „súlyos bajok”-ról van szó, ami, ha úgy tetszik, gyanúsítást is jelenthet a főtitkár tevékenységével szemben. A szavak értelmezése

azonban nem tartozik ránk. Akadémikusaink tudományos homályosságú stílusának a megfeljtése ez esetben is hivatottabb kommentátorra vár a késő jövőben.

De hogy is történt a dolog?

Hetek óta nagy mozgalom volt az Akadémia berkeiben. Aláírásokat gyűjtöttek titokban egy levélhez, amelyben a főtitkárt lemondásra szólítják fel. Az aláírásgyűjtők megsugták minden tagnak, hogy Berzeviczy Albert lemond az elnöki székéről, ha a főtitkár nem távozik. Vagyis: *vagy Berzeviczy vagy Heinrich.* Körülbelül mástélszáz akadémikusunk van, akik közül igen sok megadta a levél aláírását. Huszonöt aláírás azonban mégis csak összegyűlt, köztük súlyos, tekintélyes nevek is és ez elég volt a robbantáshoz.

A levél, amelyet aláírtak, az Akadémia elnökéhez van címezve és szószerint a következő

Nagyméltóságú Elnök Uri

Tudomásunkra jutott, hogy a Magyar Tudományos Akadémia főtitkári hivatalában uralkodó viszonyok miatt Excellenciád az elnökségről lemondani szándékozol.

Mi, alulírottak meg lévén győződve arról, hogy a jelenlegi válságos időkben az Akadémiának föltétlenül szüksége van Excellenciád bölcs vezetésére s annyi éven át tanúsított nemes ügyszeretetére, valamint arról is, hogy a mostani súlyos bajokkal a Főtitkár Úr már csak

koránál fogva sem képes megküzdeni: arra kérjük Excellenciádat,

jelentse ki nevében a Főtitkár ur-nak, hogy nemesak az Akadémia, hanem saját érdekében is jó lenne, ha a főtitkár-ságról mielőbb lemondana,

amely esetben mi viszont biztosítanók őt, hogy Excellenciád hozzájárulásával a főtitkári lakás-nak, a jobb viszonyok beálltáig, úgy mint eddig, ezentul is élvezetében maradhatna.

Fogadja Excellenciád mély tiszteletünk és őszinte ragaszkodásunk kifejezését.

Budapest, 1920 november 10.

Ballagi Aladár rt. Hosvay Lajos ig. és rt.
Beöthy Zsolt ig. és rt. Kozma Andor tt.
Concha Győző ig. és rt. Kürschák József rt.
Fejérvataky László rt. Mágócsy-Dietz Sándor rt.
Finczy Ernő rt. Melich János rt.
Forster Gyula ig. és tt. Négypessy László rt.
Földes Béla rt. Rákosi Jenő ig. és tt.
Fráknói Vilmos ig. és tt. Radó Gusztáv rt.
Gaal Jenő rt. Réthy Mór rt.
Goldzieher Ignác ig. és rt. Schafarzik Ferenc rt.
Hegedűs István rt. Tagályi Károly rt.
Horváth Géza rt. Vargha Gyula rt.
Szily Kálmán ig. és tt.

Ezt a levelet átadták a forradalmárok múlt hétfőn Berzeviczy Albert Excellenciájának, aki *tegnap, kedden reggel, fölkereste* főtitkári hivatalában Heinrich Gusztávot. Megmutatta neki a levelet és a maga részéről is *csatlakozott az aláírók kívánságához.* A jelenet sokkal simábban folyt le, mint az elnök talán előre elképzette.

Heinrich Gusztáv, miután elolvasta a levelet nyájas mosollyal kijelentette, hogy szíve legforróbb kívánsága teljesül, amennyiben gazdája maradhat továbbra is a főtitkári kényelmes lakásnak, anélkül, hogy foglalnia kellene továbbra

is az Akadémia zavaros, komplikált adminisztrációjával, amelyet régóta szívből megunt. Közönséges akadémikus társainak hozzávaló szíves jóindulatát és ezennel lemond ünnepélyesen a főttkári állásról.

Az elnök arra kérte még barátságosan a főttkárt, hogy lemondását adja be írásban is. Ez is azon nyomban megtörtént s a lemondott Heinrich Gusztáv kijelentette, hogy legfőlebb ez év december végéig hajlandó tovább vezetni az ügyeket.

Legközelebb tehát elegyes ülésre fogja összehívni az elnök az akadémikusokat — ez a neve a tisztújító üléseknek — és meg fognak választani valakit újra főttkárnak életfogytig. Hogy kit — azt nem tudjuk. Sok a pályázó és a protezsált jelölt bár maga az állás, a főttkári lakás nélkül kevésbé kecsegtető, mint eddig volt. Világos azonban, hogy az Akadémia rendes tagjai közül — mert csak ezek közül lehet főttkárt választani — előnyben részesülnek a háziurak. Ez logikus és értesülésünk szerint meg is felel tésnyeknek. Az új főttkár háziur lesz. Sajnos, ez még nem elég utbaigazítás, mert akadémikusaink között ezidő szerint sok a háziur.

Érdekes, hogy az Akadémia főttkárai közül, bár a főttkárt kezdettől fogva életfogytig választották meg, még egyetlenegy sem halt meg mint főttkár. Valamennyi lemondott és megvált az állásától, úgy hogy az Akadémikusok között régebben mot az, hogy az Akadémia igazi halhatatlansjai a főttkárok. A főttkárok díszes névsora egyébként a következő volt:

Döbrentey Gábor.

Schedel (Toldy) Ferenc,

Szalay László.

Heinrich Gusztáv.

Arany János,

Fraknói Vilmos,

Szily Kálmán,

Fölkerestük Heinrich Gusztávot, akinek lemondása, jobban mondva lemondatása, tudomásunk szerint a főttkárok trónöröklési rendjében új precedenst jelent és megkértük, nyilatkozzék a Pestl Napló-nak a történetekről. A fiatalos kedvű, élénk temperamentumu öreg ur fölényesen mosolyogva legyintett a kezével és így beszélt:

— Annyi csak a mondanivalóm, hogy már 1917-ben, tehát három évvel ezelőtt, bejelentettem elnökünknek, hogy alig várom, hogy szabadulhassak ettől a főttkárságtól. Csak a lakás-mizériák miatt nem mondtam le már régen. Kedves akadémikus-kollégáim most megoldották a nehéz problémát, amennyiben gondoskodtak róla, hogy ne maradjak hajléktalanul. Ennélfogva én lemondtam s minthogy szívem régi hő vágya teljesült, nem is haragszom senkire. Csak azt nem értem, hogy mire való volt ez a sok hűhó semmiért. Mire való volt az aláírásgyűjtögetés és a heveskedő agitáció? Hiszen mindenki tudta, hogy el akarok menni. Ha barátságosan, minden teketória nélkül közölték volna velem, hogy hagyják a lakásomat, már régen átengedtem volna nehéz tisztségemet fiatalabb vagy akár — öregebb kollégának. A fiókjaim tele vannak megkezdett munkáim terveivel. Tizenöt év óta nem jutottam hozzá ahhoz, hogy dolgozhassam a magam kedvéért. Adminisztrálnom kellett mások kedvéért. Most végre

újra dolgozni fogok. Szegény ember vagyok, de van lakásom és van mondani és inni valóm. Dolgozni fogok.

Ugy halljuk különben, hogy az ügy Heinrich lemondásával nem fejeződött be egészen.